

SAKARYA ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNE GÖRE ÖĞRENME-ÖĞRETME SÜREÇLERİNDE ÖĞRETİM ELEMANLARININ YETERLİKLERİ

Doç. Dr. Ömer Faruk TUTKUN*

Arş. Gör. Duygu GÜR ERDOĞAN**

ÖZ

Araştırmanın amacı, eğitim fakültesi öğrencilerinin öğrenme-öğretme süreçlerinde öğretim elamanlarının yeterlik düzeylerine ilişkin görüşlerini belirlemektir. Araştırmada ilişkisel tarama yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın evreni Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören toplam 3161; örnekleme ise evrendeki bireylerin sayısı bilindiği durumlarda oranlı örnekleme belirleme yöntemi kullanılarak belirlenen 540 öğrenci oluşturmuştur. Veriler Öğrenme-Öğretme Süreçlerindeki Yeterlilikleri Anketi (ÖEYA) aracılığıyla toplanmıştır. Anketin iç tutarlılık katsayısı (cronbach's alpha). 91'dir. Araştırma sonucu elde edilen bulgular şunlardır: 1- Öğrenciler öğretim elamanı yeterliklerini ne olumlu ne de olumsuz olarak değerlendirmektedirler. 2- Kız öğrenciler, erkek öğrencilere göre öğretim elamanlarını daha yetersiz görmektedirler. 3- Sınıf düzeylerine göre, 4. sınıf öğrencileri öğretim elamanlarını diğer sınıf düzeylerindeki öğrencilere göre daha yetersiz görmektedirler. 4- Öğretim türü değişkenine göre, I. Öğretim öğrencileri, II. Öğretim öğrencilerine göre, öğretim elamanlarını daha yetersiz görmektedirler. 5- Başarı düzeyi arttıkça öğretim elamanı yeterliliğine ilişkin öğrenci görüşlerinin olumlu yönde artmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Eğitim Fakültesi, Öğrenme-Öğretme, Öğretim Elemanı, Öğrenci, Yeterlilikler.

SAKARYA UNIVERSITY FACULTY OF EDUCATION STUDENTS' OPINIONS TOWARDS THE COMPETENCY OF LECTURER IN LEARNING-TEACHING PROCESS

ABSTRACT

The purpose of this study is to determine School of Education students' opinions about lecturers' competency level in learning-teaching processes. The relational survey method was used in this study. The study population consists of totally 3161 students in School of Education at Sakarya University; sample is composed of 540 students assigned by means of sampling method in case knowing the number of individuals in the study population. Data were collected via "Competency in Learning-Teaching Processes Questionnaire". Internal

* Sakarya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, otutkun@sakarya.edu.tr

** Sakarya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, dgur@sakarya.edu.tr

Consistency Reliability is .91. Results: School of Education students have neither positive nor negative opinions about lecturers' competencies. In comparison to male students, female students view lecturers' competencies more insufficient. Senior students regard lecturers' competencies more deficient than students at other levels. Day-shift students consider lecturers' competencies more unsatisfactory than night-shift students. As the level of achievement increases, opinions about lecturers' competency level proliferate.

Keywords: School of Education, Learning-Teaching, Lecturer, Student, Competences.

GİRİŞ

İlk insandan bugüne bireylerin yetiştirilmesi konusunda değişik boyutlarda uğraşların verilmiş olduğunu görmek olanaklıdır. Hızlı değişimin yaşandığı dünyamızda, istendik davranışların yüksek verimde kazandırılması gereğinin bir zorunluluk olduğu söylenebilir (Ertürk, 1986). Bu durum, yurttaşları, bir anlamda tüm toplumu yetiştiren öğretmenler söz konusu olunca daha can alıcı bir özellik göstermektedir. “Bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme süreci (Ertürk, 1982: 12)” olarak tanımlanan eğitim ve “bireyin çevresiyle etkileşim sonucunda meydana gelen kalıcı izli davranış değişikliğidir (Senemoğlu, 2004: 4; Fidan, 1985)” öğrenme, birlikte ele alındığında istendik davranış değişikliğinin gerçekleştirilebilmesi için bireyin çevresi ile zengin ve yoğun bir etkileşim ortamına girmesi gerektiği görülmektedir. Etkileşim ortamının, bir diğer deyişle sınıf ortamının planlı ve düzenli etkinlikler bütünü olarak düzenlenmesi davranışların istendik nitelikte olmasına olanak sağlar (Senemoğlu, 1987). Öğrenme-öğretme ortamının öğelerinden biri de öğretmendir. Öğretmenin sahip olduğu yeterlikler, bireylerin istendik davranışlara sahip olma düzeylerini etkileyecektir.

Öğrenme-öğretme süreçleri, program geliştirme ilkelerine göre planlanmalı ve düzenlenmelidir. Planlı eğitim, belli öğretim amaçlarına ulaşmak için öğretim etkinliklerinde hangilerinin seçileceğini, bunların öğrencilere niçin ve nasıl yaptırılacağını, ne gibi yardımcı ve tamamlayıcı araç-gereç-kaynaklarının kullanılacağını, elde edilen başarının nasıl değerlendirileceğinin önceden tasarlanmasıdır (Demirel, 2004; 2008). Öğrenme-öğretme süreçleri ya da sınıf etkinlikleri, açık bir sistem olan eğitimin işlem boyutunu oluşturur. Bu boyut davranış değişikliklerinin oluşturulmaya çalışıldığı süreçtir (Sönmez, 2007a). Bu nedenle, öğretmen, öğrenciye kazandırılması amaçlanan yeterliklerin nasıl kazandırabileceğine ilişkin nasıl bir öğrenme-öğretme ortamı düzenleyeceğini daha önceden düşünmeli ve planlamalıdır (Başaran, 1983). Planlı eğitimin eğitimde uygulaması, eğitim programı olarak ifade edilebilir. Eğitim programı, bireyde gözlenen hedeflenen hedefleri, bunları gerçekleştirebilecek eğitim ve sınav durumlarını içeren dirik bir bütündür. Bu süreçte önce hedef-davranışlar, sonra bunların her bir öğrenciye nasıl ve ne yolla kazandırılacağı; en son olarak da her bir öğrencinin bu hedef davranışları kazanıp kazanmadığının ne yolla sınavacağı belirlenir ve bu işlemlerden sonra eğitim programı uygulamaya konulur (Sönmez, 2007; Varış, 1978). Ertürk (1982: 14), eğitim programını “Belli öğrencileri belli bir zaman süresi içinde yetiştirmeye yönelik düzenli eğitim durumlarının tümü” olarak ifade etmektedir. Ona göre, bir eğitim programının hedefler, eğitim durumları ve değerlendirme olmak üzere üç ögesi vardır. Demirel (2004: 4) eğitim programını, “okulda ve okul dışında planlanmış etkinlikler yoluyla sağlanan öğrenme yaşantıları düzeneği” olarak tanımlayarak, bir eğitim programının hedef/davranışlar, içerik,

öğrenme-öğretme süreci (eğitim durumları), ve ölçme-değerlendirme olmak üzere dört temel ögesinin olduğunu belirtmektedir. Sönmez (2007b: 2) ise, bir eğitim programın hedefler, davranışlar, içerik, eğitim durumları ve değerlendirme olmak üzere beş ögesi bulunduğunu belirtmektedir.

Bu çalışmaya konu olan, eğitim programın eğitim durumları ya da öğrenme-öğretme süreçleri boyutudur. Eğitim durumları, “hedef davranışları öğrenciye kazandırmak için gerekli uyarıcıların düzenlenip işe koşulması” (Sönmez, 2007a: 137) olarak tanımlanabilir. Eğitim durumlarının öğelerinden biri de öğretmen ve sahip olduğu yeterliklerdir. Öğrenme-öğretme süreçleri, sınıf ortamında öğrenciyi hedef davranışlara ulaştıracak etkinliklerin gerçekleştiği süreçlerdir ve öğretmen tarafından düzenlenir. Sönmez (2007a: 137-192)’e göre, bu düzenleme için öğretmenin önce öğrencilerin özelliklerini, yeterliklerini ve hazır bulunuşluk düzeylerini tanıması gereklidir. Öğretmen, bu bilgiler doğrultusunda sınıf ortamında öğrencinin etkileşimde bulunacağı çevre düzenlemesi yapma, uygun öğrenme yaşantıları düzenleme, bu yaşantılara uygun araç-gereç materyaller hazırlama, uygun strateji-yöntem-teknikler kullanma, süreç sırasında ve sonunda bu yaşantılara ilişkin ölçme-değerlendirme yapma ve sonuçlarından tüm ilgilileri, öncelikle öğrencileri haberdar etme ve bu sonuçlara göre bir sonraki öğrenme-öğretme sürecini planlamak durumundadır. Bu etkinliklerin amaca uygun yapılabilmesi, öğretmenin mesleki yeterlikleri ile ilgi özelliklerdir.

Öğretmen yeterlikleri, öğretmenlerin bilgi, beceri, tutum, değer, davranış gibi yönlerden sahip olmaları öngörülen özellikler ya da nitelikler bütünüdür. Şişman (2009), öğretmen yeterliklerini, alan bilgisi ve eğitimine ilişkin yeterlikler, öğrenme-öğretme sürecine ilişkin yeterlikler, değerlendirmeye ilişkin yeterlikler ve tamamlayıcı mesleki yeterlikler olarak belirtmektedir. Ergün, Duman, Kıncal ve Arıbaş (1999), bir öğretim elemanının genel olarak niteliklerini konusunun uzmanı, konusunu açık-anlaşılır bir şekilde anlatan, önceden derse hazırlanmış, kişiler arası ilişkileri düzenleyebilen, sağlıklı pedagojik ilişkiler kurabilen gibi sıralamaktadırlar. Şen ve Erişen, (2002)’e göre, öğrencilerin istedik özelliklerde yetiştirilmesinin temel etkenlerinden biri, öğretim elemanlarının nitelikleridir. Yaylı ve Hasırcı (2009)’ya göre, eğitim fakültesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının öğretmenlik eğitimi boyunca kazandıkları mesleki yeterlikleri, görevlerini yerine getirebilme ve öğrencilere etkileri konusundadır. Meek ve Behets (1999) göre, öğretmenlerin öğretim işi ile ilgili endişeleri, öğrencilerin öğrenmelerinde etkili olma, öğretmenin kendi yeterlikleri ve öğrenme-öğretme çevresinde var olabilme ve öğretim ortamını düzenleme ve sürdürme görevleridir.

Öğretimde amaç eğitimin hedeflerine en üst verimde ulaşmaktır. Bir insan ve toplum için vazgeçilmez öğeler olan zaman, sermaye, emek ve enerji girdilerinin en üst düzeyde, eksiksiz ve hatasız olarak işlenerek belirlenen hedefler doğrultusunda biçimlendirilmesi ve istenilen yapıda ürün elde edilmesi öğrenme-öğretme süreçlerinde gerçekleşir (Sönmez, 2007a). Toplumsal değişim ve gelişimin gerçekleşmesinde en önemli etkenlerin başında öğretmenler gelmektedir (Oral, 2004). Öğretmenlerin bu değişimi gerçekleştirebilmeleri için hizmet öncesinde nitelikli bilişsel, duyuşsal ve devinişsel yeterliklere donanık olarak yetiştirilmelerinin bir zorunluluk olduğu söylenebilir. Boz (2008)’a göre, öğretmen adaylarının öğretim ile ilgili düşüncelerinin anlama-belirleme, onların mesleki gelişimlerini etkisi açısından önemlidir. Bu nedenle öğretmen yetiştirme programları öğretmen adaylarının öğrenme-öğretme süreçleri ile ilgili kaygılarını-düşüncelerini belirlemeli ve onları bu sorunlarla baş etmek için hazırlamalıdır. Diğer yandan (Özkan, 2005), öğretmenlik meslek

bilgisi yeterlikleri güçlü olan öğretim elemanları hem kendileri hem de öğrencileri için yüksek düzeyde başarı beklentisine sahip olacaklardır.

Eğitim programlarını geliştirme çalışması rehberinde (2010), öğretim üyesinin yeterlikleri olarak, öğrencilerine öğrenim gördükleri programın ve program içerisindeki derslerin amaçlarını ve bunları başarı ile tamamladıklarında kazanacakları yeterlikleri açıklamasına yardımcı olma ve hedeflenen öğrenme çıktılarına uygun öğretme etkinlikleri, ölçme-değerlendirme yöntemleri seçme olarak belirtilmektedir. Titrek (2004)'in çalışmasının bazı bulgularına göre; öğretim üyeleri duygusal zekâ yeterliklerinde kendilerini yeterli olarak algılamalarına karşın, özellikle olumlu ve olumsuz duygularını birlikte sentez etme, hissettiklerinin doğru olarak anlama, stresli durumlarda kendini kontrol etme, ekip içinde yer alma, liderlik yapma ve insanları ikna etme yeterliklerinde eksik oldukları ortaya konulmuştur. Genç (2007)'in araştırmasında, öğrenciler, ideal öğretim elemanında bulunması gereken yeterlikleri farklı öncelik sırasında ve oranda belirtmişlerdir. Bu bağlamda, alan bilgisi, mesleki formasyon ve genel kültür yeterlikleri ilk üç olarak sıralanmıştır. Bu durum cinsiyete göre farklılaşmamaktadır. Yıldız (2008)'in çalışma sonuçlarına göre; öğrencilerin yüksek nitelikli öğretim elemanı algısı 1- alan bilgisi, genel kültür bilgisi ile pedagojik yeterlilikler, 2- kendini sürekli yenileme ve 3- liderlik özelliğine sahip olma ve sınıfı iyi yönetebilme ilk üç boyutta sıralanmıştır. Daha sonra, öğrencilere uygun danışmanlık ve yönlendirme yapabilme ve derste uygun iletişim teknikleri kullanabilme yeterlikleri belirtilmiştir. Alan yazında araştırma sonuçlarına göre (Şişman, 2009; Yıldız, 2008; Genç, 2007), öğrenciler çoğunlukla öğretim elemanı yeterliklerini alan bilgisi, genel kültür ve pedagojik yeterlikler olarak belirtmektedirler.

Öğretim elemanı okullarda planlı etkinlikler yoluyla öğretme işini gerçekleştiren kişi olarak tanımlanabilir (Erden, 1998). Öğretim elemanın sahip olduğu yeterlikler, eğitimin hedeflerine uygun nitelikli insan yetiştirmeyi etkileyen en temel faktörlerden biridir (Yıldız, 2008). Öğretim elemanlarının hem öğreticilik işini hem de öğreticilik işinde model olma rollerini göstermiş olmaları, gelecekte öğretmenlik mesleğini yürütecek olan eğitim fakültesi öğrencilerinin nitelikli yetiştirilmelerinde ne kadar önemli olduğu açıktır. Bu çalışmada, istendik davranışların yüksek verimle kazandırılmasında vazgeçilmez öneme sahip öğrenme-öğretme süreçlerinin en önemli öğelerinden biri olan öğretim elemanı yeterliklerinin öğrencileri tarafından nasıl algılandığının belirlenmesi temel amaçtır. Bu çerçevede, “eğitim fakültesi öğrencilerinin öğrenme-öğretme süreçlerinde öğretim elemanlarının yeterlik düzeylerine ilişkin görüşleri nelerdir?”, araştırmanın problem cümlesidir. Bu temel probleme dayalı olarak, öğretim elemanlarının öğrencilere göre yeterlilik düzeyleri cinsiyet, sınıf düzeyi, öğretim türü ve algılanan akademik başarı değişkenlerine göre incelenmiştir.

YÖNTEM

Araştırmada ilişkisel tarama yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın evreni Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesinde öğrenim gören toplam 3321 öğrenciden oluşmuştur. Araştırmanın örnekleme, evrendeki bireylerin sayısı bilindiği için oranlı örnekleme yöntemi kullanılarak belirlenmiştir. Araştırmanın örnekleme, 323 kız (%60), 217 erkek (%40) olmak üzere toplam 540 eğitim fakültesi öğrencisinden oluşmuştur. Bunların 148 (%27)'si 1. sınıf, 156 (%30)'u 2. sınıf, 116 (%22)'si 3. sınıf, 120 (%22)'si 4. sınıf öğrencisidir. Ayrıca 300 (%56)'sı I. Öğretim ve 240 (%44)'ü II. Öğretime devam etmektedir. Araştırmaya katılan

öğrencilerin algılanan akademik başarıları; 64 (%12)'si düşük, 376 (% 70)'i orta ve 100 (%18)'si yüksek olarak belirlenmiştir.

Veriler araştırmacılar tarafından geliştirilen ve uzman görüşlerine dayanılarak son şeklinin verildiği, “Öğretim Elemanlarının Öğrenme-Öğretmen Süreçlerindeki Yeterlilikleri Anketi (ÖEYA)” aracılığıyla toplanmıştır. İki bölümden oluşan anketin, birinci bölümünde katılımcıların kişisel bilgilerine ilişkin sorular, ikinci bölümünde ise katılımcıların öğretim elemanlarının öğrenme-öğretme süreçlerinde öğretim etkinliklerine yönelik yeterlilik düzeylerine ilişkin 20 soru yer almaktadır. Katılımcılar görüşlerini her bir soruya “5 kesinlikle evet, 4 evet, 3 emin değilim, 2 hayır ve 1 kesinlikle hayır” seçeneklerinden birisini işaretleyerek belirttiklerinden, anketin iç tutarlılık katsayısı hesaplanmıştır. Yapılan hesaplama sonucunda Cronbach's Alpha .91 olarak bulunmuştur. Öğrencilerin Öğretim Elemanlarının Öğrenme-Öğretmen Süreçlerindeki Yeterlilikleri Anketi (ÖEYA)'nden aldıkları puanların ortalaması bulunmuş, ortalamalarının bir standart sapma altında (55 puan) ve üstündeki (75 puanlar) kesme puanları olarak alınmıştır. 55-75 puan alanlar emin değil (N=396), 54 ve altı puan alanlar yetersiz (N=85) ve 76 ve üzeri puan (N=59) alanlar yeterli görüşe sahip olarak kabul edilmiştir. Eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretim elamanlarının yeterlilik görüşlerine ilişkin istatistiksel işlemler bu kategorileştirme üzerinde yapılmıştır.

BULGULAR

Tablo 1

Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Öğretim Elamanlarının Yeterliliklerine İlişkin Görüşleri

Yeterlilikler	Öğrenci Görüşleri	Kesinlikle Evet	Evet	Emin Değilim	Hayır	Kesinlikle Hayır
1. Benim neyi başarabileceğimi bilir	f	25	90	216	137	72
	%	4.6	16.7	40.0	25.4	13.3
2. Benim sorularıma zaman ayırır	f	35	283	139	62	21
	%	6.5	52.4	25.7	11.5	3.9
3. Benim görüşlerime zaman ayırır	f	37	276	145	59	23
	%	6.9	51.1	26.9	10.9	4.3
4. Her öğrencinin derse katılımı için çalışır	f	26	203	175	113	23
	%	4.8	37.6	32.4	20.9	4.3
5. Sabırlı ve toleranslıdır	f	28	188	217	88	19
	%	5.2	34.8	40.2	16.3	3.5
6. Sorularıma açık ve anlaşılır cevaplar verir	f	29	268	166	65	12
	%	5.4	49.6	30.7	12.0	2.2
7. Dersin konusu ve etkinlikleriyle ilgili yapılacakları anlaşılır bir şekilde açıklar	f	50	266	127	79	8
	%	9.3	51.1	23.5	14.6	1.5
8. Açık anlaşılır ve ulaşılabilir kaynaklardan yararlanarak kendimizin yapabileceği güçlük derecesinde ödevler verir	f	53	148	159	117	63
	%	9.8	27.4	29.4	21.7	11.7
9. Yaptıklarımızla ilgili bize dönüt verir	f	45	252	146	83	14
	%	8.3	46.7	27.0	15.4	2.6
10. Öğrenciyi istenilen davranışa yönlendirmede ipuçlarını	f	31	212	194	87	16

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 30 Mayıs – Haziran 2012

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası

Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZİSTAN

<http://www.akademikbakis.org>

etkin kullanır	%	5.7	39.3	35.9	16.1	3.0
11. Öğrenci yanlışlarını uygun bir şekilde düzeltir	f	23	177	203	93	44
	%	4.3	32.8	37.6	17.2	8.1
12. Uygun davranışta pekiştireçleri etkin bir şekilde kullanır	f	23	143	125	164	85
	%	4.3	26.5	23.1	30.4	15.7
13. Ödev ve sınav sonuçlarını zamanında açıklar	f	25	205	236	85	19
	%	4.6	38.0	38.1	15.7	3.5
14. Benim hak ettiğimi düşündüğüm notları verir	f	26	201	195	103	15
	%	4.8	37.2	36.1	19.1	2.8
15. Derse iyi hazırlanmış ve dersi planlamış olarak gelir	f	43	224	140	102	31
	%	8.0	41.5	25.9	18.9	5.7
16. Ders süresini verimli ve etkili kullanır	f	37	132	208	124	30
	%	6.9	24.4	38.5	23.0	7.2
17. Dersi ilgi çekici hale getirir	f	42	263	146	68	21
	%	7.8	48.7	27	12.6	3.9
18. Derse zamanında başlar ve bitirir	f	45	262	161	55	17
	%	8.3	48.5	29.8	10.2	3.1
19. Ders dışında da öğrenciye zaman ayırır	f	55	252	140	68	25
	%	10.2	46.7	25.9	12.6	4.6
20. Ödevleri kontrol eder ve bize dönüt verir	f	33	194	180	91	42
	%	6.1	35.9	33.3	16.9	7.8

Yetersiz: N= 85, %15.7, Emin Değil: N=396, %73.3 ve Yeterli: N=59, %10.9

Tablo 1'e göre eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretim elamanlarının öğrenme-öğretme süreçlerindeki yeterliklerine ilişkin katılımcıların görüşleri şu şekildedir: Öğretim elamanlarının yeterliliklerine ilişkin öğrenciler 1. Madde, "Benim neyi başarabileceğimi bilir" %40 emin değilim; 2. Madde "Benim sorularına zaman ayırır" %52.4 evet; 3. Madde, "Benim görüşlerime zaman ayırır" %51.1 evet; 4. Madde, "Her öğrencinin derse katılımı için çalışır" %37.6 evet; 5. Madde, "Sabırlı ve toleranslıdır" %40.2 emin değilim; 6. Madde, "Sorularına açık ve anlaşılır cevaplar verir" %49.6 evet; 7. Madde: "Dersin konusu ve etkinlikleriyle ilgili yapılacakları anlaşılır bir şekilde açıklar" %51.1 evet; 8. Madde, "Açık, anlaşılır ve ulaşılabilir kaynaklardan yararlanarak kendimizin yapabileceği güçlük derecesinde ödevler verir" %29.4 emin değilim; 9. Madde, "Yaptıklarımızla ilgili bize dönüt verir" %46.7 evet; 10. Madde, "Öğrenciyi istenilen davranışa yönlendirmede ipuçlarını etkin kullanır" %39.3 evet; 11. Madde, "Öğrenci yanlışlarını uygun bir şekilde düzeltir" %37.6 emin değilim; 12. Madde, "Uygun davranışta pekiştireçleri etkin bir şekilde kullanır" %30.4 hayır; 13. Madde, "Ödev ve sınav sonuçlarını zamanında açıklar" %38.1 emin değilim; 14. Madde, "Benim hak ettiğimi düşündüğüm notları verir" %37.2 evet; 15. Madde, "Derse iyi hazırlanmış ve dersi planlamış olarak gelir" %41.5 evet; 16. Madde, "Ders süresini verimli ve etkili kullanır" %38.5 emin değilim; 17. Madde, "Dersi ilgi çekici hale getirir" %48.7 evet; 18. Madde, "Derse zamanında başlar ve bitirir" %48.5 evet; 19. Madde, "Ders dışında da öğrenciye zaman ayırır" %46.7 evet; 20. Madde, "Ödevleri kontrol eder ve bize dönüt verir." %35.9 evet olarak görüş belirtmişlerdir.

Tablo 2

Cinsiyete Göre Öğretim Elemanı Yeterliliklerine İlişkin Kay-Kare (X^2) Sonuçları

Cinsiyet	N	Öğretim Elemanı Yeterliliği			Toplam
		%	Yetersiz	Emin Değil	
Kız	N	44	243	36	323
	%	13.6	75.2	11.1	100.0
Erkek	N	24	176	17	217
	%	11.1	81.1	7.8	100.0
Toplam	N	68	419	53	540
	%	12.6	77.6	9.8	100.0

$$X^2= 2.70, sd= 2, P>0.05$$

Tablo 2'e göre, kız öğrencilerin %13.6'sı, erkek öğrencilerin %11.1'i öğretim elamanlarını yeterliklerinin yetersiz; kız öğrencilerin %75.2'si, erkek öğrencilerin %81.1'i öğretim elamanlarını yeterliklerine ilişkin emin olmadıklarını ve kız öğrencilerin %11.1'i, erkek öğrencilerin %7.8'i öğretim elamanlarını yeterliklerinin yeterli olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir.

Kız ve erkek öğrencilerin öğretim elamanlarının yeterliklerine ilişkin görüşleri arasında fark olup olmadığını belirlemek için yapılan Kay-Kare analizi sonucunda farkın [$X^2_{(2)}=2.70, p>.05$] düzeyinde anlamlı olmadığı bulunmuştur. Ancak, gözlenen değerlere (%) göre, kız öğrenciler, öğretim elamanlarını, erkek öğrencilere göre daha yetersiz olarak görmektedirler.

Tablo 3

Sınıf Düzeyi Göre Öğretim Elemanı Yeterliliklerine İlişkin Kay-Kare (X^2) Sonuçları

Sınıf Düzeyi	N	Öğretim Elemanı Yeterliliği			Toplam
		%	Yetersiz	Emin Değil	
1. Sınıf	N	18	116	14	148
	%	12.2	78.4	9.5	100.0
2. Sınıf	N	16	129	11	156
	%	10.3	82.7	7.1	100.0
3. Sınıf	N	7	87	22	116
	%	6.0	75.0	19.0	100.0
4. Sınıf	N	27	87	6	120
	%	22.5	72.5	5.0	100.0
Toplam	N	68	419	53	540
	%	12.6	77.6	9.8	100.0

$$X^2= 29.01, sd= 6, P<0.001$$

Tablo 3'e göre, 1. sınıf öğrencilerinin %12.2'si, 2. sınıf öğrencilerin 10.3'ü, 3. sınıf öğrencilerin %6'sı ve 4. sınıf öğrencilerin %22.5'i öğretim elamanlarının yeterliklerinin yetersiz; 1. sınıf öğrencilerinin %78.4'ü, 2. sınıf öğrencilerinin %82.7'si, 3. sınıf öğrencilerinin %75'i ve 4. sınıf öğrencilerinin %72.5'i öğretim elemanı yeterliklerinden emin değil; 1. sınıf öğrencilerin %9.5'i, 2. sınıf öğrencilerinin %7.1'i, 3. sınıf öğrencilerinin %19'u ve 4. sınıf öğrencilerinin %5'i öğretim elemanı yeterliklerinin yeterli olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir. Sınıf düzeyine göre öğrencilerin öğretim elamanlarının yeterliklerine ilişkin görüşleri arasında fark olup olmadığını belirlemek için yapılan Kay-Kare analizi sonucunda [$X^2_{(6)}=29.01, p<.001$] 4. sınıf öğrencileri öğretim elemanlarını diğer sınıf düzeylerine göre daha yetersiz görmektedirler.

Tablo 4

Öğretim Türüne Göre Öğretim Elemanı Yeterliliklerine İlişkin Kay-Kare (X^2) Sonuçları

Öğretim Türü	N	Öğretim Elemanı Yeterliği			Toplam
		%	Yetersiz	Emin Değil	
I. Öğretim	N	47	237	16	300
	%	15.7	79.0	5.3	100.0
II. Öğretim	N	21	182	37	240
	%	8.8	75.8	15.4	100.0
Toplam	N	68	419	53	540
	%	12.6	77.6	9.8	100.0

$$X^2= 19.05, sd= 2, P<0.001$$

Tablo 4'e göre I. Öğretim öğrencilerinin %15.7'si, II. Öğretim öğrencilerinin %8.8'i öğretim elamanlarını yeterliklerinin yetersiz; I. Öğretim öğrencilerinin %79'u, II. Öğretim öğrencilerinin %75.8'i öğretim elamanlarını yeterliklerinden emin değil ve I. Öğretim öğrencilerinin %5.3'ü, II. Öğretim öğrencilerinin %15.4'ü öğretim elamanlarını yeterliklerinin yeterli olduğu yönünde görüş belirtmişlerdir. Öğretim türü değişkenine göre öğrencilerin öğretim elamanlarının yeterliklerine ilişkin görüşleri arasında fark olup olmadığını belirlemek için yapılan Kay-Kare analizi sonucunda [$X^2_{(2)}=19.05, p<.001$] I. Öğretim öğrencileri, öğretim elamanlarının yeterliklerini II. Öğretim öğrencilerine göre daha yetersiz olarak değerlendirmektedirler.

Tablo 5

Akademik Başarı Göre Öğretim Elemanı Yeterliliklerine İlişkin Kay-Kare (X^2) Sonuçları

Akademik Başarı	N	Öğretim Elemanı Yeterliği			Toplam
		%	Yetersiz	Emin Değil	
Düşük	N	13	48	3	64
	%	20.3	75.0	4.7	100.0
Orta	N	44	293	39	376
	%	11.7	77.9	10.4	100.0
Yüksek	N	11	78	11	100
	%	11.0	78.0	11.0	100.0
Toplam	N	68	419	53	540
	%	12.6	77.6	9.8	100.0

$$X^2= 5.50, sd= 4, P>0.05$$

Tablo 5'e göre, akademik başarısını düşük olarak algılayan öğrencilerin %20.3'ü, orta olarak algılayan öğrencilerin %11.7'si, yüksek olarak algılayan öğrencilerin %11'i öğretim elamanlarının yeterliklerini yetersiz; Akademik başarısını düşük olarak algılayan öğrencilerin %75'i, orta olarak algılayan öğrencilerin %77.9'u, yüksek olarak algılayan öğrencilerin %78'i öğretim elamanlarının yeterliklerinden emin değil; ve akademik başarısını yüksek olarak algılayan öğrencilerin %4.7'si, orta olarak algılayan öğrencilerin %10.4'ü yüksek olarak algılayan öğrencilerin %11'i öğretim elamanlarının yeterliklerini yeterli olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir. Algılanan akademik başarı değişkenine göre öğrencilerin öğretim elamanlarının yeterliklerine ilişkin görüşleri arasında fark olup olmadığını belirlemek için yapılan Kay-Kare analizi sonucunda [$X^2_{(4)}=5.50, p>0.05$] başarı düzeyi arttıkça öğretim elamanı yeterliliğine ilişkin öğrenci görüşlerinin olumlu yönde arttığı bulunmuştur.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Eğitim fakültesi öğrencileri öğretim elamanı yeterliklerine ilişkin olumu ya da olumsuz bir görüşe sahip değildirlir. Bu durum, Öğretim elamanının öğrenme-öğretme süreçlerinde durumdan duruma farklı tutum ve davranışları gösteriyor olmasıyla açıklanabilir. Ders yükünün fazlalığı, akademik çalışmalara zaman ayırma gereği, öğrencilerin derse karşı ilgi ve tutumları gibi etkenler bu tutarsızlığın nedenleri olabilir. Şen ve Erişen (2002)'in çalışmalarına göre, öğretmen adayları öğretim elemanlarının çok azını yeterli görmektedirler. Cansaran (2004)'ın araştırmasına göre, öğretmen adayları öğretim elemanlarını çoğunu yetersiz bulmaktadırlar. Yeşil ve Özbek (2008)'in araştırmalarına göre, öğrenciler, öğretim elemanlarının etkili soru hazırlama, soru sorma, öğrenciyi cesaretlendirme ve dönüt vermede yeterli olmadıkları şeklinde görüş belirtmişlerdir. Baştürk (2011) çalışmasında, öğrencilerin öğretim elemanlarının yeterliklerini yapılandırıcılık konusunda örnek olamama ve mesleki olarak yeterlilikleri konusunda emin olmadıklarını ortaya koymuştur.

Kız öğrenciler, öğretim elemanlarının yeterliklerini erkeklere öğrencilere göre daha yetersiz olarak değerlendirmektedirler. Bu durum, kız öğrencilerin öğrenme öğretim süreçlerinde öğretim elemanlarından erkek öğrencilere göre beklentilerinin daha yüksek olmasında kaynaklanıyor olabilir. Bunun sonucu olarak, mesleki kimlik kazanma sürecinde, kız öğrenciler erkek öğrencilere göre öğretim elamanını daha fazla kaynak olarak algıladığı söylenebilir. Guillaume ve Rudney (1993) çalışmalarında, cinsiyetin öğretim konusunda belirleyici bir faktör olduğunu ortaya koymuşlardır. Özkan (2005)'in çalışmasına göre, erkek öğrenciler kız öğrenciler göre, öğretim elemanlarını, öğretmenlik meslek bilgisi ölçütlerine göre daha yeterli bulmaktadırlar. Genç (2007)'in çalışmasında, öğretim elamanı yeterlikleri cinsiyete göre değişmemektedir.

4. sınıf öğrencileri öğretim elemanlarını diğer sınıf düzeylerine göre daha yetersiz görmektedirler. 1. ve 3. sınıflar arasında öğretim elamanı yeterliklerine ilişkin görüşler olumlu yönde, son sınıfta ise olumsuz yönde değişmektedir. İlk üç sınıfta birey kendisini fakülte ve mesleki eğitim programı ile ilişkilendirdiği için öğretim elamanına ilişkin olumlu görüşleri artmakta olabilir. 4. sınıfta ise atanma kaygısı ile KPSS sınav sürecine hazırlanma ile ilgili kaynaklara (dershane, KPSS hazırlık kitapları gibi) yönelen birey, yaptığı karşılaştırma sonucu öğretim elamanını bu sınava yönelik kaynak görme özelliğinden çıkarıyor olabilir. Yaylı ve Hasırcı (2009)'nın çalışmalarına göre, hizmet öncesi Türkçe öğretmenlerinin öğretmeye yönelik endişeleri sınıf düzeyi arttıkça artmaktadır.

I. Öğretim öğrencileri, öğretim elemanlarının yeterliklerini II. Öğretim öğrencilerinden daha yetersiz olarak değerlendirmektedirler. Bu durum, üniversiteye giriş sınavları ölçüt alındığında, I. Öğretim öğrencilerinin II. Öğretim öğrencilere göre daha yüksek puan ile giriyor olmaları, bu öğrencilerinin akademik beklentilerinin daha yüksek olmasına neden olmakta ve bu bağlamda öğretim elemanına ilişkin beklenti oluşmaktadır denilebilir. Yaylı ve Hasırcı (2009)'nın çalışmalarına göre, hizmet öncesi Türkçe öğretmenlerinin öğretmeye yönelik endişelerinde öğretim türünün etkisi yoktur. Köseoğlu (1994)'nun çalışmasına göre, öğrenciler öğretim elemanlarını derse başlangıç, dersi sunma, öğretim süreçleri ve öğretimin değerlendirilmesi aşamalarında yetersiz bulmaktadırlar.

Algılanan başarı düzeyi arttıkça öğretim elamanı yeterliliğine ilişkin öğrenci görüşlerinin olumlu yönde artmaktadır. Bu durum, birbirini destekleyen iki faktör olarak yaşanmakta denilebilir. Öğretim elemanının yeterliliğine ilişkin algılamının olumlu olması

akademik başarıyı desteklemekte, akademik başarının yüksek olması da öğretim elamanına ilişkin olumlu görüşü pekiştirmektedir. Bu bulguya ilişkin alan yazında bir bulguya rastlanılmamıştır.

Bu araştırma sonucunda ulaşılan durumlara ve gelecek araştırmalara ilişkin aşağıdaki durumlar önerilmiştir: 1- Öğrencilerin öğretim elamanlarının yeterliliğine ilişkin algılamalarının belirsizliğinin nedenlerine ilişkin araştırmalar yapılmalıdır. 2- Araştırma sonuçlarına dayalı olarak, öğretim elemanlarına öğrenme-öğretme süreçlerindeki davranımlarına ilişkin farkındalık oluşturma amaçlı etkinlikler düzenlenmelidir.

KAYNAKÇA

- Başaran, İ. E. (1983). Eğitime giriş. Ankara: Kadioğlu Matbaası.
- Baştürk, S. (2011). Matematik öğretmen adaylarının eğitim fakültesindeki eğitim-öğretim sürecini değerlendirmeleri. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 8, 1, 58-94 Erişim: <http://www.InsanBilimleri.com>.
- Bilen, M. (1999). Plandan uygulamaya öğretim. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Boz, Y. (2008). Turkish student teachers' concerns about teaching. *European Journal of Teacher Education*, 31, (4), 367–377.
- Cansaran, A. (2004). Biyoloji Öğretmenliği Öğrencilerinin Biyoloji Öğretmenliği Programı Hakkında Düşünceleri. *GÜ, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24, (1), 1-21
- Demirel, Ö. (2008). Öğretim ilke ve yöntemleri. Öğretme Sanatı. Ankara: Pegema Yayıncılık.
- Demirel, Ö. (2004). Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Program Geliştirme. Ankara: Pegema Yayıncılık.
- Eğitim Programlarını Geliştirme Çalışması (2010). Ankara Üniversitesi Eğitim Programlarını Geliştirme Çalışması Bilgilendirme Toplantısı. [Online] <http://bologna.ankara.edu.tr/epgc/sunumlar/> adresinden 5 Nisan 2012'de indirilmiştir.
- Erden, M. (1998). Öğretmenlik mesleğine giriş. İstanbul: Alkım Yayınları.
- Ergün, M., Duman, T., Kıncal, R. Y. ve Arıbaş, S. (1999). İdeal Bir Öğretim Elemanın Özellikleri. *AKÜ. Sosyal Bilimler Dergisi*, 3, 1-11.
- Ertürk, S. (1982). Eğitimde program geliştirme. Ankara: Yelkentepe Yayınları.
- Ertürk, S. (1986). Türkiye'de bazı eğitim sorunları üzerine düşünceler. Ankara: Şafak Matbaası.
- Fidan, N. (1985). Okulda öğrenme ve öğretme. Ankara: Kadioğlu Matbaası.
- Genç, S. Z. Öğrenci Algılarına Göre İdeal Öğretim Elamanında Bulunması Gereken Özellikler. *Milli Eğitim Dergisi*, 173, 210-218.
- Guillaume, A. M. ve Rudney, G. L. (1993). Student Teachers' Growth toward Independence: An Analysis of Their Changing Concerns. *Teaching and Teacher Education*, 9, (1), 65-80.

- Köseoğlu, K (1994)) “İlköğretime öğretmen yetiştiren kurumlarda öğretmen yeterliliklerinin değerlendirilmesi.” Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Meek, G. A. ve Behets, D. (1999). Physical Education Teachers' Concerns Towards Teaching. *Teaching and Teacher Education*, 15, 497-505.
- Oral, B. (2004). Öğretmen Adaylarının İnternet Kullanma Durumları. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 3, (1)0, 1-10, [Online] <http://www.e-sosder.com> adresinden 10 Ocak 2010 tarihinde indirilmiştir.
- Özkan, A. (2005). Makyaj Dersi Bulunan Lisans Düzeyindeki Eğitim Programlarında Öğretim Elemanlarının Değerlendirilmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, G.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Senemoğlu, N. (2004). Gelişim öğrenme ve öğretim. Kuramdan uygulamaya. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Senemoğlu, N. (1987). “Bilişsel Giriş Davranışları ve Dönüt-Düzeltilmenin Erişmeye Etkisi.” Yayınlanmamış doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Sönmez, V. (2007a). Program geliştirmede öğretmen el kitabı. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sönmez, V. (2007b). Öğretim ilke ve yöntemleri. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Şen, Ş. H. ve Erişen, Y. (2002). Öğretmen Yetiştiren Kurumlarda Öğretim Elemanlarının Etkili Öğretmenlik Özellikleri. *G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22, (1), 99-116.
- Şişman, M. (2009). Öğretmen Yeterlikleri: Modern Bir Söylem ve Retorik. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10, (3), 63-82.
- Titrek, O. (2004). “Eğitim Fakültesi Öğretim Üyelerinin Duygusal Zekâ Yeterliklerini İşıyaşamında Kullanma ve Akademik Başarı Düzeyleri Arasındaki Karşılaştırmalı Bir Araştırma.” Yayınlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Varış, F. (1978). Eğitimde Program Geliştirme: Teori Ve Teknikler. Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.
- Yaylı, D. ve Hasırcı, S. (2009). Hizmet Öncesi Türkçe Öğretmenlerinin Öğretmeye Yönelik Endişeleri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2, (9), 521-525.
- Yeşil R. ve Özbek, R. (2008). Sosyal Alanlar Eğitimi Bölümlerindeki “Branş” Öğretim Elemanlarının Sorulardan Yararlanma Yeterlikleri (Fırat Üniversitesi Örneği). Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, 9, (3), 175-186.
- Yıldız, S. M. (2008). Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu Öğrencilerinin Bir Öğretim elemanında Bulunması Gereken Yetiliklere Yönelik Algılamalarının Değerlendirilmesi. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Cilt 11 Sayı 19, 1-7.*